

۱۳۹۵

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی

بررسی رفتارهای مدیریت خطر مدیران مجموعه‌های ورزشی استان مازندران

مهتاب امیر خسرو

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
تربیت بدنی و علوم ورزشی _ مدیریت ورزشی

اساتید راهنما:

دکتر میرمحمد کاشف

دکتر میرحسین سیدعامری

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۰

محل اطلاعات در آنک صلی براند
تسبیح در آنک

شهریور ۱۳۸۸

۱۳۸۶۵۳

مورد پذیرش هیات محترم

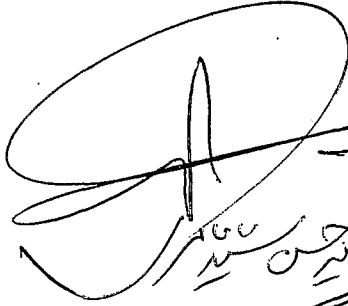
شماره ۸۸/۶۵۱

به تاریخ

۱۳۷۵/۱۲/۲۵

پایان نامه

داوران با رتبه ۱ و نمره ۱۷/۷۵ اقرار گرفت.

1- استاد راهنما و رئیس هیئت داوران: دکتر محمد...

دکتر حسن...

2- استاد مسکون: دکتر...

3- داور خارجی: دکتر...

4- داور داخلی: دکتر...

5- نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر...

محل ثبت نام و دریافت کتبی از هیات محترم
دانشگاه تهران

تقدیم به:

پدر و مادرم

دو بیکران بی همتا، دو زلال اندیش و دو سرو قامتی که گوهر وجودشان، نسیم کلامشان و باران محبتشان را همواره بی هیچ منت و ادعا مرهمی نمودند بر خستگی هایم. در برابر وجود گرامیشان زانوی ادب بر زمین می نهیم و با دلی مملو از عشق و محبت بر دستان پر مهرشان بوسه می زنم.

برادر و خواهر عزیزم

که همیشه و در همه حال کنارم بودند

و

همسرم

همراه و یاور تمام لحظاتم

تقدیر و تشکر:

با امتنان فراوان از استاد ارجمند، جناب آقای دکتر میر محمد کاشف که با صبوری بسیار به عنوان استاد راهنمای اول پایان نامه، همواره با رهنمودهای ارزنده و حمایت صادقانه در تمامی مراحل، مشوق اینجانب بوده‌اند تشکر می‌نمایم.

از استاد عزیزم جناب آقای دکتر میر حسن سیدعامری که به عنوان استاد راهنمای دوم با دقت نظر و نکته‌سنجی‌های عمیق خود در انجام هر چه بهتر پایان نامه نقش داشتند، سپاسگزارم.

از تمام اساتیدی که در طول دوران تحصیلات دانشگاهی، مطالب فراوانی به من آموختند و پنجره‌های دانش مدیریت ورزشی را به رویم گشودند، قدردانی می‌کنم.

از اساتید گرامی جناب آقای دکتر مهرداد محرم زاده و جناب آقای دکتر حسن محمدزاده که داوری این پایان نامه را به عهده گرفتند و با مهربانی نظرات و دیدگاه‌هایشان را مطرح نمودند سپاسگزارم.

و از دوستان گرامی خانم‌ها شیما بهنوش، سارا شاعری، آزاده ایمانی، مریم عبدالکریم زاده، زینب نبی الهی، سکینه عبدی، سمیه محمودی، فریده اسدی و هیوا فاتحی که در طول تدوین پایان نامه مرا صمیمانه یاری نمودند، قدردانم و آرزوی بهروزی برایشان دارم.

در خاتمه از کلیه سروران و عزیزانی که در تهیه این پایان نامه به نحوی مشارکت داشته و اینجانب را قرین الطاف خود نموده‌اند صمیمانه سپاسگزارم.

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رفتارهای مدیریت خطر در مجموعه‌های ورزشی استان مازندران است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه مدیران (۲۵ نفر)، و ۲۱ نفر از مربیان مجموعه‌های ورزشی استان مازندران که به روش تصادفی انتخاب گردیده بودند، تشکیل می‌دهند. روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی بود و ابزار مورد استفاده عبارت است از دو پرسشنامه که یکی مربوط به متغیرهای عینی و دیگری مربوط به رفتارهای مدیریت خطر بود که روایی پرسشنامه به وسیله اساتید مجرب بررسی شد و پایایی ۷۶٪ نیز برای هر دو گروه محاسبه گردید. اطلاعات مورد نیاز به صورت حضوری در محل فعالیت مدیران مجموعه‌ها جمع‌آوری و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها علاوه بر شاخص‌های آمار توصیفی از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، زدفیشر، من ویتنی، کراسکالوالیس و آزمون t استفاده شد و تجزیه و تحلیل داده‌ها با برنامه SPSS انجام گرفت. نتایج به دست آمده از تحقیق به شرح زیر است: بین سن مدیران و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد. ولی تفاوت معنی‌داری بین جنس مدیران مجموعه‌ها و رفتارهای مدیریت خطر آنان وجود دارد. یافته‌های تحقیق نشان داد که بین مدرک تحصیلی مدیران و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنان ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. و همچنین بین رفتارهای مدیریت خطر مدیران و رشته تحصیلی آنان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. نتایج نشان داد که بین تجربه مربیگری مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. همچنین بین میزان رفتارهای مدیریت خطر مدیران و میزان رویداد حوادث در مجموعه‌های ورزشی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. بر اساس نتایج به دست آمده بین رفتارهای مدیریت خطر در مجموعه‌های خصوصی و دولتی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. و همچنین بین دیدگاه‌های گروه‌های تحقیق در مورد میزان رفتارهای مدیریت خطر، تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: رفتارهای مدیریت خطر، مدیران، مجموعه‌های ورزشی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: طرح تحقیق
۱-۱-۱	مقدمه
۲-۱-۱	تعریف مسئله و بیان سؤال اصلی تحقیق
۳-۱-۱	اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۴-۱-۱	اهداف تحقیق
۴-۱-۱-۱	هدف کلی
۴-۱-۲	اهداف اختصاصی
۵-۱-۱	فرضیه های تحقیق
۶-۱-۱	پیش فرض های تحقیق
۷-۱-۱	محدودیت های تحقیق
۷-۱-۱-۱	محدودیت های قابل کنترل
۷-۱-۲	محدودیت غیرقابل کنترل
۸-۱-۱	مفاهیم و تعاریف عملیاتی واژه های تحقیق
	فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق
۱-۲-۱	مقدمه

- ۲-۲: تعریف خطر و مدیریت خطر ۱۰
- ۳-۲: شروع مدیریت خطر ۱۱
- ۴-۲: اهمیت مدیریت خطر ۱۲
- ۵-۲: فرآیند مدیریت خطر ۱۶
- ۶-۲: مدیر خطر مؤثر ۱۸
- ۷-۲: مدیریت خطر برنامه ای ۱۹
- ۸-۲: مزایای مدیریت خطر خوب ۱۹
- ۹-۲: سطوح قابل قبول خطر در ورزش ها ۲۰
- ۱۰-۲: تجزیه و تحلیل آسیب در ورزش ۲۱
- ۱۱-۲: مدل های نظری از مدیریت خطر ۲۲
- ۱-۱۱-۲: مدل کیسر ۲۲
- ۲-۱۱-۲: مدل کلمنت ۲۳
- ۳-۱۱-۲: مدل برلونگی ۲۵
- ۴-۱۱-۲: مدل هد و هورن ۲۶
- ۵-۱۱-۲: مدل مالرونی ۲۸
- ۶-۱۱-۲: فراگرد D.I.M آمون ۲۸
- ۷-۱۱-۲: چرخه مدیریت خطر هرونگ و اسپنگر ۳۱

۱۲-۲: مقایسه برنامه‌های مدیریت خطر ۳۲

۱۳-۲: مدیریت و دادخواهی در اماکن و مجموعه‌های ورزشی ۳۴

۱-۱۳-۲: وظایف عمده مدیران و مسئولان اماکن و مجموعه‌های ورزشی و تفریحی ۳۵

۲-۱۳-۲: تأمین ایمنی در اماکن و مجموعه‌های ورزشی ۳۶

۱۴-۲: رفتارهای مدیریت خطر ۴۰

۱-۱۴-۲: ایمنی تجهیزات ۴۰

۲-۱۴-۲: تأسیسات ورزشی ۴۵

۳-۱۴-۲: نظارت ۴۷

۴-۱۴-۲: امور پزشکی ۵۱

۵-۱۴-۲: استخدام و آموزش کارکنان ۵۳

۶-۱۴-۲: اخطار و انتقال خطر ۵۴

۱۵-۲: تحقیقات انجام شده در رابطه با موضوع تحقیق

۱-۱۵-۲: پژوهش‌های داخلی ۵۴

۲-۱۵-۲: پژوهش‌های خارجی ۵۵

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۱-۳: مقدمه ۵۸

۲-۳: روش تحقیق و چگونگی اجرا ۵۸

۳-۳: جامعه آماری تحقیق ۵۸

۴-۳: نمونه آماری ۵۹

۵-۳: روش و ابزار گردآوری اطلاعات ۵۹

۱-۵-۳: پرسشنامه اطلاعات فردی ۵۹

۲-۵-۳: پرسشنامه رفتارهای مدیریت خطر ۶۰

۶-۳: آزمون برازش داده‌ها ۶۱

۱-۶-۳: روایی ۶۱

۲-۶-۳: پایایی ۶۱

۳-۷: روش‌های آماری جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها ۶۱

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۴: مقدمه ۶۲

۲-۴: توصیف داده‌های تحقیق ۶۲

۱-۲-۴: توصیف متغیرهای مربوط به مشخصات فردی و عمومی ۶۲

۲-۲-۴: بررسی نرمال بودن مشاهدات ۷۰

۳-۲-۴: آزمون فرضیه‌ها ۷۰

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱-۵: مقدمه ۷۹

۲-۵: خلاصه تحقیق ۷۹

۳-۵: بحث و نتیجه‌گیری ۸۱

۴-۵: پیشنهادات ۸۴

۴-۵-۱: پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های تحقیق ۸۴

۴-۵-۲: پیشنهادات برای تحقیقات آینده ۸۵

فهرست منابع و مآخذ ۸۶

ضمائم ۹۱

چکیده انگلیسی ۹۷

فهرست جداول

جدول ۱-۲: سطوح قابل قبول خطر در ورزش‌ها ۲۰

جدول ۲-۲: مقایسه برنامه‌های مدیریت خطر ۳۳

جدول ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان به تفکیک مدیران و مربیان ۶۲

جدول ۲-۴: توزیع فراوانی افراد جامعه بر اساس سن ۶۴

جدول ۳-۴: توزیع فراوانی رشته تحصیلی پاسخگویان به تفکیک مدیران و مربیان ۶۵

جدول ۴-۴: توزیع فراوانی مدرک تحصیلی پاسخگویان به تفکیک مدیران و مربیان ۶۶

جدول ۵-۴: توزیع فراوانی بر اساس تعداد حوادث در ۱۲ ماه گذشته ۶۷

جدول ۶-۴: توزیع فراوانی بر اساس محل روی دادن حوادث ۶۸

جدول ۷-۴: توزیع فراوانی بر اساس نوع مدیریت مجموعه‌ها ۶۹

جدول ۸-۴: بررسی نرمال بودن مشاهدات ۷۰

جدول ۹-۴: ضریب همبستگی پیرسون بین سن و رفتارهای مدیریت خطر ۷۰

- جدول ۴-۱۰: نتایج آزمون من-ویتنی رفتارهای مدیریت خطر مدیران زن و مرد ۷۱
- جدول ۴-۱۱: آزمون کای دو بین مدرک تحصیلی با رفتارهای مدیریت خطر ۷۲
- جدول ۴-۱۲: نتایج آزمون کراسکالوالیس رفتارهای مدیریت خطر مدیران و رشته تحصیلی آنان ۷۲
- جدول ۴-۱۳: ضریب همبستگی پیرسون بین تجربه و رفتارهای مدیریت خطر ۷۳
- جدول ۴-۱۴: ضریب همبستگی پیرسون بین میزان رویداد حوادث و رفتارهای مدیریت خطر ۷۳
- جدول ۴-۱۵: نتایج t-test رفتارهای مدیریت خطر مدیران مجموعه‌های خصوصی و دولتی ۷۴
- جدول ۴-۱۶: نتایج مربوط به استخدام و آموزش کارکنان از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۵
- جدول ۴-۱۷: نتایج مربوط به تأسیسات از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۵
- جدول ۴-۱۸: نتایج مربوط به نظارت از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۶
- جدول ۴-۱۹: نتایج مربوط به ایمنی تجهیزات از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۶
- جدول ۴-۲۰: نتایج مربوط به اخطار و انتقال خطر از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۶
- جدول ۴-۲۱: نتایج مربوط به حمل و نقل از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۷
- جدول ۴-۲۲: نتایج مربوط به امور پزشکی از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۷
- جدول ۴-۲۳: نتایج مربوط به رفتارهای مدیریت خطر از دیدگاه گروه‌های تحقیق ۷۷

فهرست اشکال و نمودارها

- شکل ۲-۱: مدل تجزیه و تحلیل آسیب‌ها در ورزش ۲۱
- شکل ۲-۲: مدل مدیریت خطر کیسر ۲۲
- شکل ۲-۳: اجزاء ارزیابی مدل کلمنت ۲۴
- شکل ۲-۴: ماتریس پیشگیری خطر ۲۵

- شکل ۲-۵: مراحل مدیریت خطر هد و هورن ۲۷
- شکل ۲-۶: فرآیند **D.I.M** آمون ۳۱
- نمودار ۴-۱: توزیع درصد فراوانی افراد جامعه بر اساس گروه‌های تحقیق ۶۳
- نمودار ۴-۲: توزیع درصد فراوانی افراد جامعه بر اساس جنسیت ۶۳
- نمودار ۴-۳: توزیع میانگین سنی افراد جامعه ۶۴
- نمودار ۴-۴: توزیع درصد فراوانی افراد جامعه بر اساس رشته تحصیلی ۶۵
- نمودار ۴-۵: توزیع درصد فراوانی افراد جامعه بر اساس مدرک تحصیلی ۶۶
- نمودار ۴-۶: توزیع درصد فراوانی بر اساس تعداد حوادث در ۱۲ ماه گذشته ۶۷
- نمودار ۴-۷: توزیع درصد فراوانی بر اساس محل روی دادن حوادث ۶۸
- نمودار ۴-۸: توزیع درصد فراوانی بر اساس نوع مدیریت مجموعه‌ها ۶۹
- نمودار ۴-۹: مقایسه میانگین فاکتورهای رفتارهای مدیریت خطر مدیران و مربیان ۷۸

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱: مقدمه

رشد فزاینده ورزش در دو دهه اخیر، آن را به یک صنعت فعال در قرن حاضر تبدیل کرده است. چنانکه در میان علوم مختلف، تربیت‌بدنی و علوم ورزشی طی سال‌های اخیر در عرصه‌ی علم و دانش دستخوش تحولات چشم‌گیری گشته است. در این خصوص هر یک از قلمروهای علوم اجتماعی مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و مدیریت به موازات علوم فیزیولوژیکی ورزش در رقابت با یکدیگر، سعی در کشف نایافته‌ها، ارائه راه حل‌ها و خدمت‌رسانی بهتر به مخاطبان خود دارند (۸).

در این بین، جامعه ورزشی ایران در دو دهه اخیر به رغم کاستی‌های مدیریتی، از حیث سخت‌افزاری و توسعه امکانات، رشد نسبتاً خوبی داشته، ولی به نظر می‌رسد از جهت استلزامات حقوقی، امنیتی و مدنیت، آموزش‌های لازم را نداشته است. اگر چه رفتارهای فرهنگی در بین ملل مختلف متفاوت است، ولی داشتن مشترکات از یک سو پدیده جهانی شدن و از سوی دیگر میزان تأثیرپذیری و تبادل فرهنگ و تجربه را تسهیل می‌کند. بنابراین ما می‌توانیم با استفاده از اطلاعات جهانی ورزش در همه قسمت‌های ورزشی کشور به ویژه اداره استادیوم‌ها و مجموعه‌های ورزشی راهکارهای لازم را به عمل آوریم. بر همین اساس در نظر گرفتن راهکارهای مدیریتی مناسب در جهت ایجاد فضاهای بارور هم از لحاظ علمی و هم از لحاظ عملی در فضاها و مجموعه‌های ورزشی کشور ضروری به نظر می‌رسد (۱۲).

اماکن و فضاهای ورزشی خواستگاه و بستر اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی می‌باشند و مدیریت صحیح و اصولی بر آنها به طور مستقیم بر کمیت و کیفیت برنامه‌ها و رویدادهای ورزشی تأثیرگذار می‌باشد. علیرغم اینکه ورزش و تربیت‌بدنی سابقه طولانی در کشور ما دارد، اما هنوز بسیاری از اماکن و فضاهای ورزشی با استفاده از روش‌های سنتی و غیرعلمی طراحی، احداث و مدیریت و نگهداری می‌شوند و هر چند که در سالیان اخیر تغییر و تحولات مهمی در رشد و توسعه مدیریت اماکن ورزشی به وقوع پیوسته است، اما تا رسیدن به معیارها و استانداردهای جهانی راه زیادی در پیش است.

در مقطع کنونی آنچه بیش از پیش ضروری می‌نماید، این است که مدیران، مسئولین و برنامه‌ریزان ورزش کشور می‌بایست با به کارگیری متخصصین و کارشناسان امر و مقید شدن به بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای علمی و دانش و فنون جدید در زمینه مدیریت اماکن و فضاهای ورزشی باشند و سپس نسبت به مطالعات اولیه و طراحی و ساخت اماکن و مجموعه‌ها و سالن‌های ورزشی اقدام کنند. لازم به ذکر است که فعالیت‌های برشمرده، بخشی از مدیریت اماکن ورزشی را در بر داشته و شاید بتوان ادعا کرد که بخش مهم‌تر آن یعنی مدیریت امور بهره‌برداری، برنامه‌ریزی، نگهداری، مرمت و بازسازی و توسعه فضاها و اماکن ورزشی نیز همواره باید مدنظر سیاستگذاران

کلان ورزش در کشور قرار گیرد. بررسی‌های سنوات گذشته موید این واقعیت ناخوشایند است که طی سالیان متمادی و در اثر عدم توجه به دقت و بهره‌گیری از وجود افراد متخصص و صاحب صلاحیت‌های فنی و علمی در فرآیند طراحی و ساخت تا بهره‌برداری و نگهداری اماکن ورزشی ضرر و زیان‌ها و خسارات جبران‌ناپذیری را در این عرصه در برداشته و بهره‌وری امکانات و فضاهای ورزشی کشور به حداقل کاهش داده است (۱۵).

شاید برای عبور از این بحران، مدیریت خطر^۱ گزینه‌ای مناسب در ایمن‌سازی فضاها و اماکن ورزشی کشور باشد. مدیریت خطر با توجه به مقتضیات انسانی، قانونی و سیاسی ظهور پیدا کرده است. مدیریت خطر در ورزش، مسئولیتی است برای شناسایی و تعیین روش‌هایی برای به کارگیری در مقابل تهدیدهای بالقوه‌ای که ممکن است بر رویداد ورزشی تأثیر منفی بگذارند (۱).

در حالی که مدیریت خطر یک فرمول سحرآمیز برای حذف حوادث نیست اما می‌تواند تعداد و شدت حوادث اماکن ورزشی را کاهش دهد. امروزه اعضای بیشتر سازمان‌ها به اهمیت عملیات مدیریت خطر پی برده‌اند اما قرار دادن سیاست‌ها و خط مشی‌های آن با دشواری‌ها به طور نمونه عبارتند از: تأسیسات و تجهیزات کهنه، کمبود دانش، نبود دانش، نبود برنامه مدیریت خطر و کامندان بی‌تجربه (۳۵).

فرآیند مدیریت خطر می‌تواند به عنوان بخشی از سیستم مدیریتی در حوزه ورزش و بخش‌های اوقات فراغت به اجرا درآید. این فرآیند قادر است که عوامل خطرزایی که ممکن است منجر به آسیب‌دیدگی شود را شناسایی کرده و سطوح خطر را تخمین و ارزیابی نماید. این اطلاعات پیشگیرانه می‌تواند به وسیله سازمان‌های ورزشی و شرکت-کنندگان برای کاهش تکرار رویدادها یا شدت صدمات در حوزه فعالیت‌های ورزشی به کار گرفته شود (۳۰).

به کارگیری مدیران آگاه و متخصص برای مدیریت و اداره اماکن ورزشی ضرورتی است که غفلت از آن می‌تواند سرمایه‌های مادی و انسانی ورزش را به هدر داده و خسارات جبران‌ناپذیری را به زیرساخت‌های مربوطه وارد نماید. طی سال‌های گذشته چنین تجربیاتی متأسفانه در جامعه ورزشی بی‌شمار بوده و اماکن و تأسیسات ورزشی متعددی در اثر سوء مدیریت و ضعف در مراعات اصول نگهداری بهینه در مدت کمی از بین رفته‌اند (۱۵).

رشد فزاینده ورزش در سال‌های اخیر سبب حضور بیش از پیش مردم در صحنه ورزش گردیده است اما کاهش سرانه فضاهای ورزشی و عدم ایمنی می‌تواند عامل بازدارنده در مشارکت افراد در ورزش به شمار آید. شمار حوادث و آسیب‌های گزارش شده در اماکن و مجموعه‌های ورزشی و کمبود ایمنی در این فضاها کم نیستند. همان‌طور که موارد و آسیب‌های جدی به صورت غیررسمی در جرایم و محافل گزارش گردیده که گاهی منجر به فوت یا نقص عضو دائمی گردیده است. می‌توان برای نمونه به استادیوم شهید متقی ساری اشاره کرد که در این حادثه ده‌ها نفر آسیب دیدند، دو نفر قطع نخاع شدند و دو نفر جان باختند. این حادثه در رسانه‌های کشور مورد توجه قرار گرفت و مجدداً به دست فراموشی سپرده شد. بهار ۸۴ نیز در مسابقه تیم فوتبال کشورمان با ژاپن به دلایل مختلف مربوط به عدم ایمنی هفت نفر از هموطنان جان باختند و عده کثیری مصدوم شدند. همچنین مواردی حین برگزاری بازی هندبال و عملیات بارفیکس با استفاده از دروازه هندبال گزارش شده که متأسفانه در اثر سقوط دروازه بر روی زمین و اصابت آن به جمجمه دانش‌آموزان منجر به مرگ آنها گردیده است. اتفاقی مشابه در تهران،

^۱ risk management

در اردیبهشت ۱۳۷۸ در منطقه ۱۴ تهران در دبیرستان شهدا منجر به مرگ یک دانش آموز گردید (۱۲). در سال ۱۳۸۶ در یکی از مجموعه‌های ورزشی شهرستان نکاء نوجوانی در حین اجرای تمرینات ورزشی به شدت آسیب دید و در نهایت جان باخت. از این دست حوادث بسیار هستند و مدیران نقش مهمی در کاهش این حوادث و آموزش های ایمنی بازی می‌کنند. مدیران خطر در حالیکه به طور منظم تأسیساتشان را بازرسی و نگهداری می‌کنند، برای موفقیت بیشتر باید همیشه در فکر محیطی امن، مدیریت تأسیسات و خطرات بالقوه باشند.

۲-۱: تعریف مسئله و بیان سؤال اصلی تحقیق

مدیریت خطر یکی از اجزای لاینفک هرگونه عملیات تسهیلات و تأسیسات را تشکیل می‌دهد و لازم نیست بیش از اندازه بر وظایف مدیریت مبارزه با خطرها تأکید کنیم. سال‌هاست که مدیریت خطر در صنایع مورد توجه قرار گرفته است، با این همه، سال‌ها طول کشید تا این موضوع مورد توجه مدیران ورزشی قرار گیرد. بررسی سوابق ورزشی در پیش از دهه ۱۹۶۰ اطلاعات محدودی مربوط به مدیریت ورزشی را نشان می‌دهد. موضوع‌های مربوط به ایمنی، تعهدات و مسئولیت‌های قانونی مورد بحث قرار گرفته لیکن به مشکلات خاص صنعت ورزش توجه چندانی نشده است (۴). از نگرانی‌های اولیه مدیر اماکن ورزشی، امنیت حاضران رویدادهای مربوط به تأسیسات، تماشاچیان، مشتریان و شرکت‌کنندگان می‌باشد. اگر یک مدیر اماکن نتواند امنیت تأسیسات را نگه دارد، منجر به صدمه حاضران، مشتریان، تماشاچیان و شرکت‌کنندگان ورزشی خواهد شد. هر چند در اینجا دستورالعمل‌های زیادی از قوانین برای مدیر اماکن وجود دارد اما مدیر اماکن ورزشی با شمار زیادی از دادخواهی‌ها مواجه خواهد شد (۳۶). استانداردهای ایمنی در صنعت به ویژه در صنعت اتومبیل در واکنش به حوادث اتفاق افتاده به صورت نوشته و قانون درآمدند. تحقیقات از تولید ماشین‌های ایمن در واکنش به حوادث نقلیه موتوری در نتیجه تجهیزات معیوب شروع شد. هر ساله به خاطر آسیب‌های اتفاق افتاده در ورزش‌های بین دانشکده ها، تیم‌های ملی و تأسیسات ورزشی، برنامه‌های ورزشکاران شبیه صنعت اتومبیل به مسئله‌ای دشوار تبدیل شده است. همچنانکه ورزش‌ها قدرتی تر و سریع‌تر می‌شوند، صدمات ورزشکاران منجر به افزایش پی در پی آسیب‌های شرکت‌کنندگان و تغییر در قوانین بازی‌ها، اصلاح تجهیزات و توجه بیشتر به مراقبت‌های پزشکی ورزشکاران می‌شود (۴۱).

به خاطر افزایش استفاده از تأسیسات ورزشی، مدیران این تأسیسات با انواع گسترده‌ای از دادخواهی‌ها در عملیات روزانه خود مواجه می‌شوند. در گذشته، دادخواهی مسئله‌ای اصلی برای صدمات ورزشی نبود به دلیل اینکه شرکت‌کنندگان ورزشی پذیرفته بودند که خطر برای شرکت‌کننده در فعالیت‌های بدنی وجود دارد. اما در جامعه امروز دادخواهی بر ضد کسب و کارها امری معمولی است و دادخواهی صدمات در فعالیت‌ها و رقابت‌های تفریحی افزایش یافته است. کانون توجه مدیریت خطر در تفریح و فعالیت‌های بدنی بر محدود کردن خطر، آسیب و یا خطر تأسیسات است. شایع‌ترین خطرات یا صدماتی که مدیر تأسیسات و رویدادهای ورزشی باید در کم کردن آنها تلاش کند صدمات ورزشی مشتریان تأسیسات و رویدادها است که باعث به وجود آمدن شکایات می‌گردد. بنابراین اهداف مدیریت خطر توانا ساختن سازمان‌های ارائه دهنده فعالیت‌ها و خدمات هستند که آنها بتوانند در یک محیط امن و کاهش دادن احتمال دادخواهی و خطرات مالی فعالیت کنند. عناصر اصلی برای موفقیت مدیریت خطر عبارتند از: شناسایی خطر، ارزیابی خطر، رفتار خطر و روش‌های عملیاتی استاندارد و کاربردی خطر (۴۲).

بیشتر فعالیت‌های ورزشی حتی وقتی که پیشگیری‌های معقول به اجرا در می‌آیند، معمولاً با سطوحی از خطر درگیر هستند. بنابراین بر مدیران ورزشی لازم است که خطرات بالقوه در داخل محیط‌های ورزشی را شناسایی کرده و اقدامات مناسب را برای کنترل آنها انجام دهند. دست یافتن به این امر از طریق فرایند مدیریت خطر امری ممکن می‌باشد. فرایند مدیریت خطر را می‌توان همانند بخشی از سیستم مدیریتی در داخل بخش اوقات فراغت و ورزش به کار برد. این فرایند قادر است عوامل خطری که ممکن است منجر به صدمه و آسیب شوند را شناسایی کرده و سطوح خطر در داخل فعالیت‌ها را تخمین و ارزیابی کند (۳۰).

مدیریت خطر روشی برای شناسایی خطرات و توسعه و انجام برنامه‌های محافظت سازمان و جلوگیری از خسارات و ضرر است. یک برنامه مدیریت خطر مؤثر شامل چهار مرحله است که بخش‌های یک فرایند مداوم هستند. این مراحل عبارتند از: ۱- ارزیابی، تجزیه و تحلیل و تعیین اولویت خطرات بالقوه ۲- انتخاب روش‌هایی برای جلوگیری از خسارت ۳- اجرای بهترین روش‌ها ۴- بازبینی و نظارت نتایج و اصلاحات مورد لزوم (۴۲).

خطر بخش ذاتی کسب و کارها و زندگی اجتماعی است. روابط بازار پویا موجب افزایش عدم اطمینان محیط برای کار سازمان‌های عمومی و تجاری شده است. خطر دربرگیرنده تمام جنبه‌های فعالیت‌های سازمانی و سطوح مدیریت است. مدیریت خطر تبدیل به یک بخش اصلی در فعالیت‌های سازمان شده است و هدف اصلی آن کمک به فعالیت‌های مدیریتی برای رسیدن به اهداف سازمان‌ها از طریق به کارگیری روش‌های مناسب و درست است. مدیریت خطر فرایند مداومی است که وابستگی مستقیم با تغییرات داخلی و خارجی محیط سازمان دارد. در حقیقت دگرگونی‌های محیط نیازمند توجه مداوم و مستمر برای شناسایی و کنترل خطرات است. شناسایی خطر اولین مرحله مدیریت خطر است. این مرحله به عنوان مبنایی برای مراحل بعدی نظیر تجزیه و تحلیل و کنترل مدیریت خطر است. شناسایی درست خطر، اثربخشی مدیریت خطر را تضمین می‌کند. اگر مدیران خطر موفق به شناسایی تمام فواید و حوادث ممکن که سازمان‌ها با آن درگیر هستند نشوند، پس از آن خطرات شناسایی نشده، غیرقابل اداره و کنترل خواهند شد (۴۵). هرگز نباید به ایمنی همچون یک پوشش جهت بخشش از سهل‌انگاری و غفلت نگاه کرد. سازمان‌های ورزشی و تأسیسات تفریحی باید اقدامات بازدارنده در خصوص نگهداری و بازرسی تأسیساتشان انجام دهند. اجرای برنامه مدیریت خطر جامع باید برای هر نوع تأسیسات تفریحی و ورزشی، استانداردهای مربوط به آن را در نظر گیرد. اجرای برنامه مدیریت خطر تعهد یک سازمان را برای تجهیزات و تأسیسات ایمن و سالم نشان می‌دهد (۳۹).

کسانی که برنامه‌های تفریحی، ورزشی و تربیت‌بدنی را رهبری می‌کنند از آنها انتظار می‌رود شماری از وظایف قانونی را انجام دهند. در بین این وظایف، وظیفه احتیاط‌های قابل قبول برای ایمن کردن تأسیسات و برنامه‌های ایمن وجود دارد. بر طبق یافته‌های هرونک و اسپنگلر (۲۰۰۲) قانون وظیفه مربیان، مدیران تفریحی و کارمندانشان برای فراهم کردن تأسیسات ایمن هم برای شرکت‌کنندگان و هم برای تماشاچیان را به رسمیت شناخته است. تأسیسات تربیت‌بدنی و ورزشی که دارای ساختار، برنامه و طراحی ضعیف هستند ممکن است منجر به مشکلاتی برای مدیران گردد و برنامه‌هایی مانند نگهداری و نظارت تأسیسات را با محدودیت مواجه کرده و از آن مهم‌تر باعث افزایش مواجهه شرکت‌کنندگان با شرایط خطر بار شود. که این عوامل احتمال بروز آسیب‌ها و دادخواهی‌ها را بیشتر می‌کند (۴۰).

مدیران خطر کسانی هستند که مهارت نوآوری انجام دادن بعضی از استراتژی‌های مورد علاقه مدیریت خطر را داشته باشند. استراتژی‌های ابتکاری شامل به کار گرفتن وظایف اداری سنتی مانند بازرسی درونی و مشاوره قانونی، استفاده از سازمان‌های داوطلب برای اجرای فعالیت‌های مدیریت خطر و به کار گرفتن مشاوران یا متخصصان داخلی برای توسعه مفهوم مدیریت خطر می‌شود. مدیران خطر اثربخش، بیشترین زمان خود را در فعالیت‌های پیش‌گیرنده خسارات در کم کردن خسارات واقعی و دادخواهی‌هایی که ممکن است سازمان آنها را تحت تأثیر قرار دهند می‌گذرانند (۳۴).

مدیریت خطر شیوه‌ای ویژه برای مقابله با خطرات به وسیله افراد و مدیران است. مدیریت خطر وظیفه ای از وظایف مدیریت همانند شیوه مدیریت بازاریابی، مدیریت مالی و مدیریت پرسنل است. امروزه بیشتر سازمان‌ها و شرکت‌های تجاری افرادی را به طور ویژه برای این امر در نظر می‌گیرند. افرادی که مسئولیت تمام برنامه‌های مدیریت خطر را دارند و به مدیران خطر معروف هستند. سابقه حرفه مدیریت خطر از مفهوم "مدیر خطر" بیشتر است. این تکنیک به وسیله افراد و تجار خیلی وقت پیش به کار برده می‌شد، دلیل این امر را می‌توان به خاطر ارتباط مدیریت خطر با مدیریت بیمه بیان داشت. البته ما باید بین مدیریت بیمه و مدیریت خطر تمایز قائل شویم. مدیریت خطر مفهومی وسیع‌تر از مدیریت بیمه است. به خاطر اینکه هم با خطرات قابل بیمه و هم با خطرات غیرقابل بیمه و انتخاب روشی مناسب برای مقابله با آنها در ارتباط است (۴۷).

همان‌طور که گفته شد خطر بخش جدایی‌ناپذیر هرگونه فعالیت‌های ورزشی و تأسیسات می‌باشد اما راه کاهش آن اجرای فرایند مدیریت خطر می‌باشد بنابراین در راستای اجرای رفتارهای مدیریت خطر و کاهش خطرات در این تحقیق سعی بر آن شده است که محقق به سئوالات زیر پاسخ دهد: آیا مدیران مجموعه‌های ورزشی اقدامات مدیریت خطر را برای کاهش خطرات در مجموعه‌های ورزشی تحت مسئولیت خود به کار می‌گیرند؟ آیا متغیرهای عینی مانند سن، جنسیت، تجربه مدیران و ... بر رفتارهای مدیریت خطر آنها تأثیر می‌گذارد؟ آیا بین رفتارهای مدیریت خطر و نوع مدیریت مجموعه‌های ورزشی تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟ آیا بین دیدگاه مدیران و مربیان از حیث میزان رفتارهای مدیریت خطر تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟ برای پاسخ به این سئوال‌ها و دیگر پرسش‌های مشابه زمینه تحقیق حاضر فراهم شد. با این امید که نتایج تحقیق بتواند مدیران و مسئولین ورزشی استان را در استفاده مطلوب از مجموعه‌های ورزشی خصوصی و عمومی یاری نماید.

۳-۱: اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

استنباط مدیریت خطر برای مدیران و مربیان ورزشی از اهمیت بالایی برخوردار است. مدیران و مربیان ورزشی باید نقش بازدارنده‌ای در مقابل خطرات غیرمعقول آسیب‌زا برای شرکت‌کنندگان داشته باشند. آنها باید برنامه منظمی برای بازرسی زمین‌ها و دیگر سطوح بازی قبل از استفاده شرکت‌کنندگان داشته باشند. همچنین آنها باید به طور منظم تجهیزات و تأسیسات را برای پیدا کردن هرگونه خرابی و فرسودگی بازرسی کنند (۲۶).

افرادی که در معرض خطرات هستند شامل کارکنان، ورزشکاران و تماشاچیان است. برای کنترل حوادث نیاز موثری به بررسی کامل رویدادها با دیدی آگاهانه که این حوادث چگونه اتفاق افتاده‌اند و اینکه هدف از کنترل خطر رفع یا کاهش احتمال بروز حوادث است، داریم. به واسطه توسعه برنامه‌ها، افزایش تعداد شرکت‌کنندگان و گسترش

دادخواهی‌های شخصی در آسیب‌هایی که افراد متحمل می‌گردند، ایمنی به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل برای مدیر ورزش امروز گشته است (۲۳).

برای اینکه مدیران بتوانند برنامه‌های مدیریت خطر موثر و رسمی‌ای را تهیه و تکمیل کنند، تحقیقی در این حیطه برای تمام مدیران تربیت‌بدنی، ورزشی و تفریحی ضروری است. مدیریت خطر برنامه‌های ایمنی را ایجاد می‌کند، کارکنان را قادر می‌سازد که در دادخواهی‌های رویدادها مدافع خود و برنامه‌هایشان باشند و به افرادی کمک خواهد کرد که به طور کامل برنامه‌های ورزشی را با وظایف قانونیشان ادغام کنند (۲۲).

۴-۱: اهداف تحقیق

۴-۱-۱: هدف کلی: بررسی رفتارهای مدیریت خطر در مجموعه‌های ورزشی.

۴-۱-۲: اهداف اختصاصی

- ۱- تعیین ارتباط بین سن مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.
- ۲- تعیین مقایسه بین جنسیت مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.
- ۳- تعیین ارتباط بین مدرک تحصیلی مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.
- ۴- تعیین مقایسه بین رشته تحصیلی مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.
- ۵- تعیین ارتباط بین تجربه مربیگری مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.
- ۶- تعیین ارتباط بین میزان رفتارهای مدیریت خطر مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رویداد حوادث.
- ۷- تعیین مقایسه بین میزان رفتارهای مدیریت خطر مدیران مجموعه‌های ورزشی مختلف.
- ۸- تعیین مقایسه بین دیدگاه مدیران و مربیان مجموعه‌های ورزشی از حیث میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها.

۴-۱-۵: فرضیه‌های تحقیق:

- ۱- بین سن مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها ارتباط وجود دارد.
- ۲- بین جنسیت مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها تفاوت وجود دارد.
- ۳- بین مدرک تحصیلی مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها ارتباط وجود دارد.
- ۴- بین رشته تحصیلی مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها تفاوت وجود دارد.
- ۵- بین تجربه مربیگری مدیران مجموعه‌های ورزشی و میزان رفتارهای مدیریت خطر آنها ارتباط وجود دارد.
- ۶- بین میزان رفتارهای مدیریت خطر مدیران و میزان رویداد حوادث در مجموعه‌های ورزشی رابطه وجود دارد.
- ۷- بین میزان رفتارهای مدیریت خطر مدیران مجموعه‌های ورزشی تفاوت وجود دارد.
- ۸- بین دیدگاه مدیران و مربیان مجموعه‌های ورزشی از حیث میزان رفتارهای مدیریت خطر تفاوت وجود دارد.

۶-۱: پیش فرض‌های تحقیق:

- ۱- پرسشنامه‌های مورد استفاده در این پژوهش اهداف تحقیق را به دقت می‌سنجند.
- ۲- مدیران مجموعه‌ها معنی و مفهوم سؤالات پرسشنامه را به درستی فهمیده‌اند.
- ۳- مدیران اطلاعات درستی درباره اقدامات مدیریت خطر در مجموعه‌هایشان فراهم کرده‌اند.
- ۴- مدیران مجموعه‌ها با علم، آگاهی و صداقت به پرسشنامه جواب داده‌اند.

۷-۱: محدودیت‌های تحقیق

۱-۷-۱: محدودیت‌های قابل کنترل

- ۱- این تحقیق محدود به مجموعه‌های ورزشی استان مازندران در سال ۸۸ بوده است.
- ۲- در بررسی ۷ فرضیه این تحقیق تنها پرسشنامه‌هایی که بین مدیران توزیع شده است مورد بررسی قرار می‌گیرد، در این صورت آنان صرفاً مجموعه‌های خود را ارزیابی کرده‌اند.

۲-۷-۱: محدودیت غیرقابل کنترل

- ۱- همکاری نکردن بعضی از مدیران مجموعه‌ها در امر تحقیق.
- ۲- این تحقیق در سال ۸۸ انجام گرفته است.

۸-۱: مفاهیم و تعاریف عملیاتی واژه‌های تحقیق

خطر: خطر اثر یا پی‌آمدی است که بر توانایی سازمان‌ها برای رسیدن به اهداف خود تأثیر می‌گذارد (۳۴). افزایش احتمال وقوع حادثه‌ای که قرار است اتفاق بیفتد، خطر نامیده می‌شود (۲۹). واژه خطر به امکان خسارت یا دیگر حوادث مضر که توان دخالت در ثبات مالی نهادهای دولتی و خصوصی و اهداف اصلی آنها دارد گفته می‌شود (۳۵).

مدیریت خطر: مدیریت خطر یعنی کنترل خسارات شخصی و مالی از حوادث غیرعادی، پیش‌بینی نشده، ناگهانی و آسیب‌های عمدی است (۳۶). مدیریت خطر روشی علمی است برای مقابله با خطرات به وسیله امکان پیش‌بینی خسارات و طراحی و اجرای روش‌هایی که وقوع خسارات یا تأثیر مالی خسارات را کاهش دهد (۴۴).

رفتارهای مدیریت خطر: در حوزه ورزش رفتارهای مدیریت خطر اعمال قابل مشاهده‌ای هستند که در بخش ورزشی روی داده و شاخه‌ای از مدیریت خطر است. این اعمال به وسیله مدیر ورزش اجرا نمی‌شوند، اما از آنجایی که در نهایت مدیر ورزش برای آنچه که در مجموعه ورزشی روی داده مسئول است، باید قادر به رسیدگی و نظارت باشد که آیا این اعمال انجام شده است یا خیر (۱۹).